

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 878.

CHICAGO, ILL., 10. JULIJA (July 10), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

J. S. Z. NA SVOJEM PETEM REDNEM ZBORU.

Dne 11. julija se bodo v Clevelandu zbrali na petem rednem zboru zastopniki jugoslovanskega socialističnega delavstva v Zedinjenih državah, organiziranega v Jugoslovanski Socialistični Zvezi, da pregledajo svoje aktivnosti od zadnjega zbora in se pogovore o načrtih za delo, ki ga bo J. S. Z. vršila v bodoče.

Ko se je socialistično gibanje med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki prvič pojavilo, je bilo nazadnjaštvo še utrjeno in imelo v javnem življenju absolutno premoč. Kamor je prišel naš agitator, je bil zaničevan in provociran. Bili so izganjani iz stanovanj, denuncirani pri bosih in preganjani iz kraja v kraj. Ti so bili pionirji, ki so orali ledino in sejali. Vedno več je bilo zorane, zmerom večja je postajala naša četa, luč je prodirala v temo in tema se je umikala s krikom in stokom.

Ko se je socialistično gibanje med ameriškimi Slovenci prvič pojavilo, je bil ustanovljen "Proletarec", so ga že ob rojstvu pokopavali in mu pisali nekrolog. Ko se je naše socialistično gibanje razširilo tudi med hrvatske in srbske delavce, se je oglasilo še več grobarjev. Mesec za mesecem, leto za letom so pokopavali Jugoslovansko Socialistično Zvezo in njeno glasilo in pri tem so padali sami v grob.

S skromnimi sredstvi, ki jih je imela J. S. Z., je izvršila v teku let ogromno delo. Duševni preobrat, revolucija takorekoč, ki se je izvršila med slovenskim delavstvom v Zedinjenih državah, je njena zasluga. Bila je v veliki meri aktivna med vsem jugoslovanskim delavstvom, dokler se ni v njenih vrstah radi vprašanj, ki jo jih je vrgla na površje vojna, pojavil spor, ki jo je razkopal na dvoje. Ampak svoje naloge vrši kot jih je v preteklosti.

Prišel bo čas, ko se bo v vrste zavednega delavstva vrnil duh solidarnosti in se bo borilo skupaj za skupne interese in skupne cilje. J. S. Z. ima duri otvorene vsem, ki hočejo delati za socializem. Ona ne prisega na sektaštvo in dogme. Socialisti ne trdimo, da smo nezmot-

ljivi. niti ne trdimo, da socialistično gibanje ni delalo napak. Priznavali smo jih in se jih varovali. Če pogledamo na svojo zgodovino, na delo v preteklosti, smo ponosni nanj in ničesar takega nismo storili, česar bi se morali sramovati. Naše taktike, vsa naša dejanja so imela edini namen pomagati socialistični stvari. In pomagala so ji!

Nad dvajset let dela je za nami. Počasi je naše socialistično gibanje prešlo v jako organizirano enoto. Počasi, s trdim delom, z vzgojo in boji je premagalo vpliv nazadnjaštva, klerikalno premoč, in zaobrnilo tok našega javnega življenja v napredno smer. To je bila zmaga, s kakršno se ne more ponášati med nami nobena druga organizacija.

J. S. Z. ni danes nič manj potrebna kakor je bila ob svoji ustanovitvi. Polje za delo je ogromno in bo ostalo. Socialistična organizacija ne sme poznati počitka. Naše aktivnosti obsegajo danes v širši delokrog kakor pred leti. Dela imamo več kot ga z danimi močmi moremo zmagovati. Zato je naša prva naloga jačati organizacijo in širiti naš tisk, kajti za veliko delo je treba močne, izvežbane, razumne armade!

Mi nismo samostojna organizacija, ampak sestaven del ameriškega socialističnega in delavskega gibanja. Kot predstavniki zavednega jugoslovanskega delavstva, ki sodeluje s socialističnim gibanjem, smo priznana reprezentativna sila, mnogo večja, kakor pa bi izgledalo, če bi imeli pred očmi samo število naših članov.

To kar smo dosegli je mnogo, ampak ni dovolj. Meje, kjer se naše delo preneha, sploh ni. Besede "dovolj" ne moremo in ne smemo poznati. Več in več, to je naše geslo. Obdelujmo, kar je treba obdelati! Organizirajmo, kar je treba organizirati! Učimo, kar potrebuje pouka!

Delegacija, zbrana v Clevelandu, se tega zaveda in radi tega je zbrana! Tudi protivniki poznajo važnost te organizacije, zato jo napadajo, rujejo in intrigirajo, mi pa bomo delali naprej, brez odmora in zmagovali!

Clevelandske konvencije.

Frank Zaitz.

V velikem avditoriju, ki ga je zgradila clevelandska občina, se je vršila dne 4. in 5. julija konvencija Konference za progresivno politično akcijo, na kateri bi se imela roditi velika ameriška delavska stranka.

Nad tisoč delegatov je bilo navzočih, ki so zastopali unije, zadruge, farmarske in razne druge progresivne organizacije, broječe štiri milijone članov.

Marsikaj mi ni ugajalo na tej konvenciji. V marsičem je posnemala konvencije, od katerih se progresivci ne morejo ničesar naučiti. Kljub temu, bila je velika delavska konvencija, kakor še nikdar nobena v zgodovini te dežele. Predvsem, bila je harmonična, ker so se vse sporne točke rešile v odsekih.

Samostojne stranke ameriškega delavstva, zgrajene po angleškem modelu, letos nebo. La Follette hoče kandidirati kot neodvisni kandidat, in je pojasnil zakaj. Čas za organiziranje nove stranke, ki bi mogla funkcionirati za jesenske volitve, se mu zdi prekratek. Mnogi progresivci ne bi mogli odpovedati svoje kandidature na listah starih strank, ker so si nominacije pri primarnih volitvah že priborili. La Follette pa noče odganjati nikogar od letošnje volilne kampanje. On smatra, da v nji lahko sodelujejo vsi, ki hočejo, da se ameriško ljudstvo polasti ameriške vlade za ameriško ljudstvo. La Follettova kandidatura je žela na konvenciji C. P. P. A. velike ovacije. Bila je La Follettova konvencija, ki se je pridružila La Follettovi kandidaturi in sprejela njegovo platformo, kateri je dodala še svojo, ki izpopolnjuje La Follettovo.

Na tej konvenciji je bilo navzočih okoli tri sto članov socialistične stranke z delegatskimi pravicami. Ampak dominirale so jo velike unije, pred vsem železničarske in mednarodna unija strojnikov, kajti brez ameriških unij ne bo ameriške delavske stranke. Socialisti bi se lahko v koaliciji z drugimi radikali polastili konvencije C. P. P. A., in ako bi to ne mogli, bi jo lahko razbili. Vsekakor bi jo ložje razbili kakor jo kontrolirali, kajti vodstev velikih unij ni mogoče podjarmiti. Okupirajo se lahko samo take konvencije, kakršna se je vršila dne 4. julija 1923 v Chicagi in dne 17. junija 1924 v St. Paulu. Konvencija 4. julija v Clevelandu je bila reprezentativna — zastopala je štiri milijone članov, ki jih mi lahko pridobimo, ne moremo jih pa okupirati.

Konvencija v mestnem avditoriju je indorsirala kandidato Roberta La Folletta za predsednika Zed. držav. Nominiranje podpredsedniškega kandidata je prepustila eksekutivi Konference. Sprejela je platformo in nekaj resolucij, kar bom obširnejše opisal v enem izmed poznejših poročil. Zaključila je, da naj

eksekutiva C. P. P. A. skliče po volitvah, naj-pozneje pred koncem januarja 1925, splošno konvencijo, katere naloga bo *ustanoviti ameriško delavsko stranko*. Ta sklep so izvojevali v konvenčnem odboru socialisti pod vodstvom Morris Hillquita, ki je bil eden izmed vodilnih oseb konvencije. Hillquit je na sobotnem sestanku socialističnih delegatov dejal, da mu je marsikaj, kar se dogaja na konvenciji in v odsekih zoperno, da pa je treba priznati, da je to konvencija, katera lahko napravi velik korak bližje k ustanovitvi skupne delavske stranke ali pa jo lahko odloži za več let. Izvajal je, da je naloga, ne samo naloga ampak dolžnost socialistov izrabiti priliko kakršne še niso imeli nikdar v zgodovini te dežele in ostanejo v C. P. P. A. ter ji kažejo pot naprej, ki jo bo dovedla v stranko socialističnih idej in socialistične taktike. Hillquit je s svojo logiko pridobil večino naše delegacije, toda vprašanje ratifikacije Hillquitove taktike je prišlo na dnevni red konvencije socialistične stranke dne 7. junija, o kateri bodo čitatelji "Proletarca" lahko obširnejše čitali v prihodnji izdaji.

Konvencija K. P. P. A. torej ni ustanovila nove stranke, sklenila pa je, da jo ustanovi po volitvah in se organizira za akcijo v času, ko jo ne bodo ovirale konfuzne volilne kampanje. Senator La Follette zastopa v pogledu nove stranke približno enako stališče kakor C. P. P. A. S tem, da je Konferenca indorsirala La Folletta, pooblastila eksekutivo nominirati podpredsedniškega kandidata in sklenila obdržavati meseca januarja konvencijo, ki ima nalogo organizirati novo stranko, *je nova stranka že ustanovljena*. Lahko se zgodi, da se akcija razbije preje predno nova stranka postane resnična stranka, toda če se razbije, *ne bo razbita dolgo časa*.

V nedeljo 6. julija je pričela v Clevelandu zborovati konvencija socialistične stranke. Nad tri sto delegatov in delegatinj je navzočih. Prvi seji je predsedoval milwaški župan sod. Hoan. Za začasnega tajnika je bil izvoljen sod. Harkins iz Philadelphije. V sedanji kampanji z ozirom na C. P. P. A. in La Follettovo kandidaturo, je bilo izvoljenih petnajst članov.

Ko to pišem, poročilo tega odseka še ni prišlo pred konvencijo. J. S. Z. zastopajo trije delegatje: Chas. Pogorelec, Andrew Bogatay iz Clevelanda in pisec teh vrstic.

Med važne dogodke tekom teh konvencij spada nedeljski shod, ki se je vršil pod avspicijo clevelandskih socialistov v Moose Hall. Udeležilo se ga je nad 500 oseb. Govorniki so bili Hillquit, Maurer, Berger, Cannon, Young, Harriot Stanton Blatch, W. T. Mills in drugi. Predsedoval je Kirkpatrick. Precej delegatov konvencije C. P. P. A. je prišlo poslušati razprave na našo konvencijo. Med bratskimi delegati je tudi Roberto Haberman, zastopnik me-

hiške delavske stranke in mehiški delavske federacije. Bil je navzoč tudi na konvenciji C. P. P. A. Prva seja je poslala pozdrave E. V. Debsu in Otto Branstetterju; slednji se nahaja v bolnišnici, Debs pa v sanatoriju.

Za ameriško delavsko gibanje značita obe konvencije veliko važnost. Taktika, ki jo je zavzela soc. stranka, jo bo približala bližje k masam. Od članstva soc. stranke, od previdnosti vodstva in od volje unij za kooperacijo pa je odvisen uspeh nove orientacije.

Zveza bankirjev razume, kaj so njeni interesi.

V Decaturju, Illinois, je zborovala Zveza illinoiških bankirjev, ki je med drugimi sprejela resolucijo, s katero je indorsirala Dawesovo kandidaturo za podpredsednika na listi republikanske stranke in poziva ameriško ljudstvo, naj dne 4. novembra glasuje za predsedniškega in podpredsedniškega kandidata republikanske stranke.

Zveza illinoiških bankirjev ni brezpomembna organizacija. Bogastvo, ki ga kontrolira, je vredno milijarde. Republikanski in demokratiški politiki sprejemajo njena navodila in jih poslušno izvajajo. Sedaj se je odprto izjavila za Dawesa, med tem ko agitira za Coolidgea indirektno, da se ne zameri demokratom.

Bankirji se zavedajo svojih razrednih interesov. Oni vedo, katera stranka jim služi in med njimi ni treba čisto nič agitirati, naj se pridružijo republikanski ali demokratiški stranki. Taka agitacija je potrebna samo med delavstvom, kadar se ga skuša pridobiti za stranko, v katero bi morali spadati ne da bi se ga sililo vanjo. Mesto tega pa gre rajše v stranko, ki jo vladajo bankirji in industrialci.

V kampanji za kapitalistične kandidate bodo kapitalisti potrošili milijone in agitirali bodo med delavskim ljudstvom, ker med kapitalisti ni treba. In delavsko ljudstvo se bo navduševalo za ljudi, ki ga bodo topli kakor ga tepejo sedaj, ker vsled svoje nerazsodnosti ne morejo zapopasti razliko med njihovimi in kapitalističnimi interesi.

Svita pa se med delavstvom vseeno. Par desetletij socialistične propagande ni moglo iti mimo brez vsakega učinka. Velike množice nezadovoljnih delavcev si manejo oči in se čudijo ter iščejo izhoda. Nekje v bibliji je rečeno, da "kdor išče, najde". Spoznanje prihaja med delavsko rajo, in to ga bo dovedlo v socialistično stranko, če ne še danes pa jutri, ker ni drugega izhoda.

450,000 novih članov v enem letu—kdo jih je dobil?

Ku Klux Klan, organizacija idijotov in varalic, je dobila v teku fiskalnega leta, ki je končalo dne 31. julija 1923, 450,099 novih članov, ki so plačali \$2,208,809.44 pristopnine in članarine.

Samo te številke dokazujejo, koliko bedastih ljudi je še v deželi. V Klan silijo ljudje sami od sebe, ne da bi vedeli čemu in zakaj. Od kluksov nimajo nikakih koristi, vendar jim plačajo več milijonov dolarjev na leto za članarino, pristopnino, halje, znake in tako ropotijo.

Pred kongresno komisijo, ki je preiskovala kluksovski graft in intrigiranja v politiki, je neki bivši klanski odbornik dejal: "Vsi, kar nas je v odborih, krademo, ne da bi se članstvo zmenilo zato."

"Nevidno cesarstvo K. K. K." ima trop uradnikov z raznimi aristokratskimi naslovi svoje iznajdbe. Ti so v imenovanem letu prejeli \$480,026.93 kot plače in \$288,239.66 za potne stroške. Ta in druge podatke je dobil newyorški list "The World".

Razun plač in "potnih stroškov" imajo "imperial wizard" in drugi klanski poglavarji še razne "izredne" dogodke. Upravni stroški znašajo par milijonov dolarjev na leto.

Človek se z začudenjem vprašuje, kako je mogoče, da je toliko ljudi pripravljenih podpirati organizacijo, od katere nimajo ničesar pričakovati. Zdi se jim menda misteriozna in posedujoča magično moč. Dasi posega v politiko, se je ne more smatrati za politično silo. Na jugu se vzdržuje vsled svojega sovraštva proti črncem, na severu in zapadu pa radi "čistega amerikanizma", ki je samo ob sebi umevno nasproten tujerodcem, katoličanom, židom in radikalcem.

Ku Klux Klan bo razpadel, ker nima nikaškega smisla obstojati, niti nima kaj početi, razun uganjati svoje maškarade in nasilstva. Nekaj časa bo še imel žetev, ampak ljudje se bodo naveličali gledati zakrinkane figure in si domišljati, da pomenijo nekaj vzvišenega, idealnega in vsemogočnega. Tako hitro, kakor sedaj pristopajo, bodo pozneje odstopali in se jezili, ker so vrgli proč dolarjev za prazen nič. Spametovali pa se še ne bodo tako kmalu.

Frank Zaitz, urednik "Proletarca", se je udeležil konvencije Konference za progresivno politično akcijo in konvencije socialistične stranke. O poteku obeh bo objavil obširna poročila. Prvi njegov članek je priobčen v tej izdaji.

SEMINTJA.

Razdejanje v Lorainu. — Tekma dveh sil. — Nepreviden bombni napad. — Tolmačenje naprednosti. — Skrajšanje distanc. — Razžaljeni Japonci. — Grmenje brez dežja.

V soboto 28. junija je prišel nad mesto Lorain, Ohio, orkan, ki je v teku petih minut napravil milijone dolarjev škode. Okoli sto ljudi je našlo smrt v razvalinah, mnogo je poškodovanih. Hujše kot vojna so naravne sile, kadar zadivjajo. Potresna katastrofa na Japonskem je zadala mikadovemu cesarstvu ogromno škodo in tisoče ljudi je našlo smrt pod razvalinami, v ognju in vodi. Orkan, kakršen je prihrumel nad Lorain, prekaša v uničevanju vsako militaristično silo. Ampak vse naravne sile skupaj niso zadale človeštvu toliko gorja in ubile toliko ljudi ter napravile toliko škode kot vojne, ki so človekova iznajdba. Ves svet je simpatiziral z Japonsko v uri njene nesreče in ji prišel na pomoč. Vsa Amerika simpatizira z Lorainom in okolico in vsa je pripravljena pomagati nesrečnemu mestu. Ampak kadar zadivjajo sile, ki jih je človek izumil, prenehajo simpatije, preneha pomoč in preneha človek. Barbar zavzame njegovo mesto.

...

V Kantonu na Kitajskem imajo politične boje kakor v vsakem drugem mestu na svetu. "Ekstremisti" so vprizorili bombni napad na guvernerja Indo-Kitajske, kateremu se ni ničesar zgodilo, toda pet Francozov je bilo ubitih. Dokler se Kitajci pobijajo med seboj, se tuje vlade ne vznemirjajo. Pazijo pa, da se Kitajci ne sporazumejo in si ne osvoje SVOJO deželo. Kadar pa se dogodi, da drzni Kitajci ubijejo inozemca, prične delovati ves diplomatični aparat zastopnikov tujih držav v Pekingju in Kitajci se jim morajo klanjati in oprostati.

...

Na svetu so "neodvisne" države brez neodvisnosti, npr. Kitajska in Mehiko. Obe sta bogati na naravnih zakladih, obe nuditi dobre trge, za katere se trgajo velike industrialne dežele. Njuna bogastva so posest zunanjih kapitalistov in zunanje dežele jih protektirajo. Kitajci ali Mehikanci se lahko koljejo med seboj kolikor jim drago. Če jim zmanjka orožja, ga jim preskrbi ena ali druga zunanja kapitalistična kombinacija. Če pa v medsebojnem klanju ubijejo tudi kakega Francoza, Angleža, Amerikanca ali Japonca, se prikažejo vojne ladije v lukah in tedaj se je treba ponižati in prositi oprostjenja na način, kakor ga narekuje vlada prizadete velesile.

Mehika se resno prizadeva otresti se objema mednarodnega kapitalizma, ki se jo brani izpustiti, toda jo bo moral, če bodo Mehikanci znali organizirati svojo deželo za svoje interese. Na Kitajskem je gibanje za osvoboditev Kitajske še šibko in kaotično. To je vzrok, da je peščici tujcev mogoče kontrolirati po številu prebivalstva največjo državo na svetu.

...

Te dneve zboruje v Clevelandu konvencija J. S. Z. Slovensko delavstvo v Zedinjenih državah je napredno in razredno zavedno. Vendar pa bi se bilo dobro vprašati, zakaj nima vsaka naselbina socialističnega kluba. Če bi obstojali v vseh, in bili aktivni v vseh, tedaj šele bi lahko rekli, da smo prvi kar se tiče naprednosti, prvi v razrednem boju za delavska prava, prvi na polju kulturnega dela. Tako pa se je razširilo mnenje, da je pečat naprednosti, ako si zavarovan za bolniško in druge podpore.

...

Dne 1. julija se je pričel poštni obrat med New Yorkom in San Franciscom potom eroplanov. Pismo, oddano v New Yorku, dospe po zraku v San Francisco v šestintridesetih urah. Z najhitrejšim vlakom se prevozi isto distanco v štirih dneh. New York je približan Chicagu po novi poti do Tolida, San Francisco ji je prišel naproti do srede Nebraske. To je dosegel razvoj tehnike.

...

Eroplani, ki oskrbujejo transkontinentalni promet, in drugi, ki bodo pluli med različnimi kraji te republike, so večinoma last ameriške vlade. Nabavlja si jih v prvi vrsti za vojne namene. V mirnem času bodo služili poštnemu in osebnemu prometu, v vojnem za obrambo domovine (ali pa za napad na "sovražnika"). V teku let bomo imeli ogromno zračno floto, toda ne samo mi, kajti vse dežele grade eroplanne, vse z namenom, da se zavarujejo z njimi "pred sovražnikom". Tako se bo razvila plovba v zraku, ki bo pomagala zblížati narode, da se bodo lažje spoznali in polagoma izprevideli, da so vojne nepotrebno zlo.

...

Japonci se še niso potolazili radi žalitve, ki jim jo je vrgel v obraz naseljniški zakon Zedinjenih držav, kateri jih izključuje od naseljevanja v deželo svobode. Japonsko dijaštvo protestira, listi dokazujejo, da so Japonci v napredku prekosili vse druge narode, nekateri posamezniki so v znak protesta napravili samomor, in vse japonsko ljudstvo je dne 1. julija, ko je novi zakon stopil v veljavo, protestirale proti Zedinjenim državam s tem, da se je ves dan vzdržalo pijač. Ta protest je bil bolj na papirju, ampak efekt je isti. Japonci so užaljeni in bodo, če se jim ponudi prilika, vrnili klopoto. Tudi Kitajci so izključeni od naseljevanja v Zed. države — bili so že prej kot Japonci — ampak Kitajska je slaba kljub svoji ogromnosti

in se ji ne izplača protestirati. Ako bi bila organizirana in močna kot je Japonska, bi se ameriški naseljeniški zakon glasil precej drugače.

V Rusiji delajo za ekonomsko obnovo dežele. Kolektivna posest se bori s privatnimi podjetji in slednja omagujejo, ker imajo silo vlade in vladno stranko proti sebi. Rekonstrukcijsko delo bo vzelo več let — predno bo Rusija postala prvovrstna industrialna dežela, bo vzelo par desetletij. Protiruska propaganda je za nekaj časa ponehala in evropske vlade so se sprijaznile z dejstvom, da je najpraktičnejše, če priznajo režim, ki ga Rusija ima, kajti takšnega kot ga nekatere dežele, Rusija ne mara.

Demokratska konvencija je končana in delegatje so se razšli iz New Yorka, večinoma s praznimi žepi. Sedaj je borba med republikanci in demokrati v teku. Oboji razpolagajo z velikimi vsotami, oboji grme, kadar nastopajo pred delavskim ljudstvom, proti graftarjem in korupciji, oboji obljubujejo nastopiti proti "monopolom" v slučaju zmage. Če zmagajo republikanci in bodo demokratje poraženi, Wall Street zmagaja! Če se bodo morali republikanci umakniti za prihodnja štiri leta demokratom, Wall Street zmagaja. Ako ameriško ljudstvo v resnici hoče počistiti svojo hišo v Washingtonu, si mora poiskati stranko, ki ne bo republikanska ali demokratska, ampak stranko, ki je v resnici njihova.

Obledele zvezde.

Ko je zažarela Mussolinijeva zvezda, so se razveselili kralji, ki vladajo z zlatom in srebrom in spoznali v njej "vodnico človeštva in varuhinjo civilizacije". Kar nenadoma, kakor bi trenil, pa je otemnela! In tedaj je tudi nebi stro oko spoznalo na njej krvave madeže in od-tiske, ki so jih pustili tatovi in tolovaji. Kralji in njihovi lakaji so se obrnili stran in se delajo, kakor da jim nikoli ni bilo za Mussolinija in njegove pajdaše. Kar naenkrat, kakor bi trenil so prišli do spoznanja, da se diktature ne morejo vzdržati in jih je nesmiselno zagovarjati.

Tako padajo zvezde. Slavni generali, ki so zmagovali in veljali za junake, so večinoma pozabljeni. Veliki ministri, ki so načeljevali medvojnem in povojnim kabinetom, životarijo kje v pokoju in se skušajo zriniti na tribune javnega zanimanja — vse zamanj! In sedaj še Mussolini, ta nepremagljivi "orjak"! Kdo bi si pred nekaj tedni mislil, da bo črna srajca izgubila svojo privlačnost! Železni mož Italije je zgubil svojo železno pest in železni nastop ter moleduje za pomoč pri ljudeh, ki jih je če pred letom preziral in se jim rogal. Sedaj drži navzdol in se prijema za bilke, ki pa ga ne bodo moge rešiti.

Odmevi trboveljske tragedije.

(Daljša poročila o orjunaških pobojih v Trbovljah so bila priložena v "Proletarcu" prošli teden.)

Poboji med Orjunaši in trboveljskimi rudarji, ki so se dogodili v nedeljo 1. junija, so razburili vso Jugoslavijo. Orjunaši kriče, da so delavci provocirali izgrede in pozivajo vlado, naj zatre hujskače, ki nete med delavstvom duh upora proti edinstvu države. ORGANIZACIJA JUGOSLOVANSKIH NACIONALISTOV (Orjuna) pa pozablja, da je ona sama organizacija hujskačev, da so njeni člani oboženi in da jim je ideal krepajoči Mussolinijev fašizem.

Zagrebska "Borba" je izšla dne 5. junija z dvema stranmi slovenske priloge, ker so, kakor piše, "Orjunci zagrozili, da spuste tiskarno v Ljubljani, ki tiska "Glas Svobode" (slovensko glasilo Nezavisne radničke stranke Jugoslavije) v zrak, čim izide prva štev. "Gl. Svobode". Ker se "G. S." tudi druge tiskarne v Ljubljani niso upale tiskati, smo natisnili slovenski del kot prilogo zagrebske "Borbe." — Nezavisna radnička partija Jugoslavije (okrajšano NRPJ) je bila ustanovljena po razpustu komunistične stranke in z njo so komunisti zavzeli legalno taktiko, nekaj podobnega kakor v tej deželi W. P.

"Borba" piše, da so povzročili pokolje orjunci, kajti rudarji so bili mirni, toda dodaja, ". . . da se rudarji niso mogli vzdržati da ne bi dali duška svojemu razpoloženju proti tej plačani kapitalistični bandi. Klicali so jim 'Pfuž Orjuna! Dol z Orjuno!' Orjunaši so v zasmeh in izivanje oplazili s svojim praporjem rudarje po glavah in klicali 'Smrt komunistom!' 22-letni delavec Zupanc je zagrabil za zastavo ki ga je oplazila po glavi in Orjunaši so brez povoda otvorili na rudarje, ogenj iz revolverjev. Zupanc je padel kot prva žrtev . . . Rudarji so uvideli, da se morajo braniti, če hočejo ostati pri življenju in so odgovorili s protistrelji. V boju se je razpočila med Orjunaši bomba, ki so jo hoteli vreči med rudarje, pa je zadela nje same . . . Kot mrtve žrtve so ostale na bojnem pozorišču od strani delavcev prej omenjeni Zupan, star okrog 22 let, neoženjen; Fritz Albin, rudar, 27 let, neoženjen; Ivan Rozina, rudar, 70 let in njegov 4-letni rejenček; Jakob Ocepek, rudar, star 60 let. Na orjunaški strani so obležali mrtvi trije člani pokrajinskega odbora: tajnik Šlajpah (ravnatelj ene tovarne v Šiški), Žnidaršič, pokrajinski čelnik (upravitelj veleposestva) in Boltavzar, vodja šišenske Orjune . . . Rudarji so v svojem obrambnem boju zadeli smrtno tri orjunaške voditelje, tujce, plačane fašiste jugoslav. kapitala. Razen tega so bil ranjeni rudarji: Ludovik Fajn, Karl Razboršek, Ivan Hlebec, Helena Obacher, Miha Vacek, Zakrajšek in drugi. Težko ranjeni Orjunaši so bili Lebar, Arniš, Lešnjak, Kukec, Porekar in še 15 drugih, vsi iz tujih krajev najeti za ubijanje rudarjev . . . "Jutro" in drugi meščanski listi časopisi so pisali, da so bile vržene bombe iz Rudarskega doma. A Rudarski dom je nižje od ceste, oddaljen od nje za 100 m in stoji pred njim še ena hiša ob cesti. Iz gornje ordinarne laži se vidi, kako ogabno lažejo 'Jutro', 'Slov. Narod' in 'Nar. Dnevnik' . . . Orjunci so šli po tem spopadu z revolverji, ročnimi granatami in sekirami dalje proti Trbovljam, ustavljali vsakega delavca in v naprej kričali: "Ruke u vis!" Pobijali so okna po hišah in grozili . . . Pet rudarjev so Orjunaši vzeli

s seboj za 'talce', izmed teh so rudarja Fakina, ki je šel slučajno po cesti, zvezali, mu dali v gostilni Križanec jesti in piti in ga odpeljali nato v občinski kamnolom, ga postavili pred orjunaški preki sod, mu prečitali smrtno obsodbo in ga ustrelili . . . Ubili so ga po poročilih zagrebških fašisti . . ."

Ljubljansko "Jutro" zanikava trditve "Borbe" in vztraja, da so poboje povzročili rudarji in ne Orjunaši.

Vlada je prepovedala protestne shode, ne samo v Sloveniji ampak po vsej Jugoslaviji, kakor so se glasila nekatera poročila. Vendar pa se je nekaj shodov vršilo. Orjunaši so po izgrediv v Trbovljah navalili v stanovanje M. Lemeža, ki je voditelj slovenske sekcije NRPJ. in ga opustošili. "Slovenec", glasilo klerikalne stranke, nima interesa braniti Orjunaše, ker so slednji v boju tudi proti klekalcem. V eni izdaji v odgovarjanju na "Jutrove" notice in članke piše: "Tudi iz drugih izvajanj "Jutra" se jasno in točno vidi, da ti ljudje delajo — zavestno ali nezavestno — po načrtu nekih politikov, ki jim ta tragedija služi v dosegu političnih ciljev . . . Obsojamo hijenstvo klike propadlih politikov, ki iz krvi tudi nedolžnih starcev in otrok hočejo delati kapital zase. To so hijene v pravem pomenu besede!" Ob enem "Slovenec" graja vsakogar, ki se v politiki poslužuje nasilnih sredstev. Isto stališče zavzema Prepeluhov "Avtonomist".

Vladno preiskovalno komisijo vodi Kosta Jankovič, tajnik v ministerstvu zunanjih zadev.

"Delavec" z dne 5. junija, ki je glasilo pokrajinskega odbora Glavnog Radničkog Saveza Jugoslavije (socialističnih unij), piše:

"V Trbovljah je prišlo v nedeljo dne 1. junija do krvavega spopada med orjunaši in med pod vodstvom neodvisnih stoječimi skupinami delavstva.

Po dosedaj došlih poročilih je postalo osem mladih oseb žrtev zločinskega hujskanja na brezmiselne pokole: med njimi so trije orjunaši in pet delavcev. Naše delavstvo stoji z globoko pieteto ob grobovih delavskih žrtev, ki so padle za svoje prepričanje.

Vendar nam nalaga skrb za prave interese delavstva, da povemo popolnoma jasno, da je bila ta borba brezmiselna in da so padle žrtve v boju, ki ni mogel imeti v nobenem slučaju nikakih ugodnih posledic za delavstvo.

Usodo te države vodi ustavno narodna skupščina, — eventualni neustavni režim pa se opira na armado. Kdor vodi zakonito borbo za oblast, ta naj gradi delavske politične organizacije, — kdor vodi nezakonito borbo za oblast, ta naj ve, da se mora meriti koncem koncev z armado in naj uravna po tem svoje delo in svoje predpriprave.

Mi se tega zavedamo. Zato svarimo pred vsemi brezmiselnimi koraki.

Predvsem je potrebno, da ne vodi delavstva nihče v boje, v kakoršnega hočejo izzivati meščanski elementi, ki te države ne morejo ustavno vladati, ker nimajo večine in ki iščejo zato povodov za neustaven režim, — v katerem slučaju mislijo, da imajo v rokah jačja sredstva.

Mi dobro vemo, da je bilo razvitje Orjunskega prapora v Trbovljah premišljeno izzivanje.

Mi smo čitali poziv "V Trbovlje!" v Orjuni, ki naravnost — poziva na pokole.

Mi smo pa čitali žalibog tudi po Glasu Svobode razne otročarije, — ki samo dokazujejo, kako delavstvo slepo drvi v klavnico, kamor ga režim premišljeno spravlja.

Proti takim napadom in izzivanjem naše organi-

zacije najodločneje protestirajo. Naše delavstvo zbrano v strokovnih organizacijah G. R. S. J. zahteva, da se razorožijo vsi oni mladi ljudje, ki jih hoče izrabljati neustavni režim za nezakonito politično borbo.

Ob enemu pa izjavlja, da bo zbralo vse svoje sile za premišljeno protiakcijo, ki pa jo bodo vodile naše organizacije same."

Sarajevski socialistični "Glas Svobode" piše, da spominja klanje v Trbovljah na krvave poulične boje v fašistični Italiji in dodaja:

"Provociranje delavstva, posebno enega dela, se vrši od strani Orjune skozi zadnja tri leta dan za dnem in prišlo je že večkrat do manjših spopadov. Ti sovražni odnošaji med delavci in Orjuno so se zadnje čase poostriili posebno v industrialnih krajih Slovenije do tolike mere, da je bilo vsaki čas pričakovati krvavih pobojev. In ti so prišli. Kljub svarilom je Orjuna podvzela svojo provokacijsko slavnost v Trbovljah in rezultat je deset mrtvih in okoli 40 ranjenih. Največ žrtev je na delavski strani. Ti strahoviti dogodki so dobili bolesten odmev v vsi deželi in med demokratskimi elementi je nastalo razumljivo ogorčenje in obsojanje taktike, ki se poslužuje nasilja v politični borbi.

Iskreno nam je žal žrtev tega brezumnega spopada. Ob enem obsojamo vsakega, ki se v politični borbi poslužuje takih metod in sredstev, da bi z brutalno silo uničil svojega nasprotnika. Zato obsojamo tudi tiste delavce, ki so se, zaslepljeni od fanatizma, dali zavesti k taktiki nasilja, in jih opominjamo, da ne nasedajo provokacijam svojih sovražnikov in da ne slede tistim voditeljem, ki jim priporočajo v borbi taka sredstva, ki so samo njim v škodo."

Beograjske "Radničke Novine" pišejo v istem smislu, medtem ko zagrebška "Borba" poziva delavstvo v skupno borbo, ki naj odgovori sili s silo.

Kot že rečeno, izrablja vladajoči režim trboveljsko tragedijo v svoje namene in kuje iz nje politični kapital, ki naj mu omogoči absolutno diktatorsko moč.

A. R. Decker poroča iz Dunaja čikaškim "Daily News", da se vrše na Bledu, ki ga imenuje "poletno glavno mesto Jugoslavije," konference med ministri in kraljem, ki razpravljajo o vladni krizi. Pasić baje — traja pri zahtevi, naj se sedanja skupščina razpusti in se razpišejo nove volitve. Sedanja vlada nima večine v skupščini radi prihoda poslancev Radičeve stranke. Pasić trdi, da Radičevci ne zastopajo mandata ljudstva, ker so do zadnjega časa bojkotirali skupščino, zato je treba dati volilcem priložnost povedati z glasovnico, kedo in kako naj jih zastopa v prihodnjem zasedanju zbornice. Pri tem upa, da bo dobila njegova koalicija večino in da bo s svojim vladnim aparatom znatno oslabil tudi Radičevo seljaško republikansko stranko za Hrvatskem.

***

"Dobri časi".

Sedaj, ko so nasprotniki naseljevanja zmagali in omejili naseljevanje, oziroma ga iz enih dežel praktično ustavili, bi imeli nastopiti dobri časi. Dogaja pa se, da tovarnarji odslavljaajo delavce, znižujejo plače in tirajo tiste delavce, ki so vposljeni, k napenjanju, da bi še več producirali. Kdo bo sedaj kriv, če prosperitate ne bo?

Strokovno delavsko gibanje v Jugoslaviji.

Strokovne delavske organizacije v Jugoslaviji so v primeri z drugimi deželami šibke. V Sloveniji in v nekaterih strokah po vsi državi so bile močne, dokler niso prišli razdori, ki so pocepili tudi unijske gibanje. Sindikati, ki pripadajo amsterdamski internacionali, so združeni v Glavnem radniškem savezu Jugoslavije.

Komunisti so ustanovili svoje unije in jih združili v Savezu Nezavisnih Strukovnih Organizacija. Klerikali imajo svoje unije in "narodni delavci" isto. Ves ta razdor škoduje delavstvu in kapitalisti se ne pri- tožujejo.

Socialistično prežete unije do meseca aprila niso bile centralizirane na podlagi mej sedanje Jugoslavije, ampak v smislu starih central, ki se obstajale pred vojno.

Ljubljanski "Delavec", slovensko glasilo GRSJ, je priobčil povodom centraliziranja jugoslovanskih strokovnih unij sledeči članek:

"Kongres GRSJ, ki se je vršil meseca aprila v Beogradu, je zarisal končnoveljavno linijo nove delavske fronte v državi SHS. Tri leta dela in naporov je bilo treba, da preorientiramo prejšnje fronte, ki so tekle v smereh Ljubljana — Dunaj, Zagreb — Buda- pešt, Sarajevo — Dunaj, Beograd — Skoplje itd.

Vse te različne fronte so se sedaj združile v eno: Od Triglava preko Ljubljane, Zagreba, Beograda vse dol do turške meje.

Važnosti te nove pregrupacije so se zavedali le najbolj izšolanj kadri delavskega pokreta, le tisti, ki so se uživali v nov položaj v novi državi.

Zato so mnogi med tem časom, ko smo vodili dolgotrajna posvetovanja, ko smo v težkih razmerah potovali iz kraja v kraj, ter zaglihavali vse mogoče pomisljike — med tem časom so se mnogi izgubili iz kontakta s svojimi kadri, zabredli so v močvirje in sedaj mečejo blato na vse, kar bi jim moralo biti ljubo in drago.

Toda naše delo je sedaj končano in z vsemi energijami bomo šli na delo, da jih rešimo iz močvirja in jih privedemo nazaj v skupno fronto, na branik delavskih interesov.

Sedaj, ko je naše delo uspelo, ko je nova fronta postavljena, sedaj prehajamo k mobilizaciji vseh delavskih sil — da jih popeljemo v ostro ofenzivo proti vsem izkoriščevalcem delavskega razreda.

Nikogar ne bomo odbijali od sodelovanja — nikomur ne bomo očitali ničesar — pozabljena naj bo nevesela preteklost, mi vsi pa na delo za boljšo in svetlejšo bodočnost.

Dela je mnogo, zato pridnih rok in bistrih glav ne bo preveč, temveč premalo.

Naš proletariat je gladen in raztrgan, in okraden svojih pravic. Kdor bo hotel pomagati, da se to stanje spremeni naj nič ne čaka, naj nič ne premišljuje s kom se je še včeraj ravsar. Moško naj stopi na plan z edino parolo: Ven iz blata, v enotne organizacije, v rdeč veletok.

Okoli 40 tisoč proletarcev Jugoslavije nas je sedaj pripravljenih, da na odredbo našega vrhovnega vodstva planemo na delo. Za boj proti celotni jugo-

slovanski buržuaziji je ta številka premajhna, a za izvedbo mobilizacije pa ta številka zadostuje.

Poziv na mobilizacijo delavskih sil je sedaj izdan. Naš najvišji forum — kongres G. R. S. J. je govoril in — odločil!

Vsi fantje in moške, dekleta in žene, vsi lačni in raztrgani, ponižani in razžaljeni.

Na plan!

Za pobratimijo delavskega razreda!

Za boljšo bodočnost!

Za rdeč veletok!"

O naraščajočem razpoloženju za zedinjenje delavstva v enotnih strokovnih organizacijah amsterdamskega pravca in o povračanju v socialistični "rdeči veletok" piše tednik "Socialist" z dne 23. maja sledeče:

"Med delavstvom — našim in nekdanj komunističnim — se pojavlja vedno močnejše struja rdečega veletoka, volja, da se ujedini v enotnih organizacijah amsterdamskega pravca.

Ta volja je razumljiva. Po tolikih težkih preizkušnjah, po toliki demagogiji, laži, obrekovanju in plačanem razdiralnem delu je delavstvo uvidelo, da se je dalo zlorabiti od brezvestnih razdiračev, da je nasledlo frazam demagogov. Iztrenjenije prihaja in klic: za rdeč veletok! ne bo več utihnil, postalo bo iz besede dejanje.

Pa pravijo, voditelji so krivi, da je tako daleč prišlo! Res je — pa pozabiti ne smemo tudi na drugega krivca, to je na delavstvo samo. Za vsak greh je treba dveh: zapeljivca in onega, ki se da zapeljati. Upamo si mirno trditi, da krivda delavstva ni manjša, kot krivda voditeljev. Zato je treba oba krivca napraviti neškodljiva. In blagor nam, če se to posreči!

Delavstvo se mora otresti povojne psihoze, spregledati mora jasno: V socializmu je spas, v enotni organizaciji je rešitev. Kaj to pomeni, to zamorejo naši sodrugi videti v velikem svetu na zapadu. Poglejmo Nemčijo: nikdar še ni nobena stranka šla v tako težkem položaju v volilni boj, kot *združena* socialistična stranka v Nemčiji. In vendar je obdržala vse svoje pozicije, taka je moč prepričanja, discipline in organizacije. Pa na Francoskem: volilni uspeh *združenih* socialistov je naravnost ogromen. Tu se je treba učiti, sodrugi, tu je črpati samozavest, učiti se jasno gledati. Kako šibko, brez volje in prepričanja se je izkazalo v zadnjih letih slovensko delavstvo! Šibko je bilo kot trs, ki ga veter maje. Zato je imelo in ima voditelje, kakor jih zasluži. Kadar se bo pa naše delavstvo zavedlo svoje moči, kadar bo enkrat nehalo verovati frazam in demagogom ter razdiračem, kadar se bo oklenilo zedinjevalne misli, takrat bodo ti voditelji odrčali, radi ali ne radi, v pozabljenje. Ne skrbi nas priti preko voditejev na dnevni red, k zedinjevanju, glavna skrb nam je, da se delavstvu odpro oči, da spregleda in da samo z elementarno silo zahteva: konec bratomornemu boju, konec sektaštvu, obrekovanju — vsi hočemo rdeč veletok, ki naj potegne s seboj vse, ki so poštene volje in socialističnega prepričanja!

In ta rdeč veletok v Sloveniji nas mora pripeljati preko naše Socialistične stranke Jugoslavije v svetovni rdeč veletok v socialistično internacionalo politično in strokovno organiziranega proletariata. Kajti brez internacionale ni socializma!

Kadar se bo naše delavstvo po bridkih izkušnjah dokopalo do tega spoznanja, takrat bo poplaval vse naše sovražnike — rdeč veletok!"

IVAN CANKAR:

KURENT

Starodavna pripovedka.

(Nadaljevanje.)

“Tod bodo živeli veseli ljudje!” je pomislil Kurent; godel je in gledal, nič ni vprašal. S svojimi veselimi svati je prišel do svetle, bogate hiše; tista hiša pa je bila krčma. Takoj je bila polna, ko se je prikazal Kurent s svojo procesijo; vse duri so sneli, še v vežo in na dvorišče so postavili mize. Kurent pa je sedel na zapeček, kakor se spodobi in je godel brez nehanja. Na ljudi je gledal, ki so plesali pod njim in zazdelo se mu je časih, da jih je vse videl nekoč — v daljnih, žalostnih sanjah.

Primajal se je starec med svate; v levici je držal kozarec, z desnico je objemal starko. Njegov obraz je bil trd, opaljen od solnca in od skrbi, pijane oči pa so se gorko svetile.

“Zaplešiva, mati, zavrtiva se!” je kričal. “Še to uro plešiva, saj več ne bova!”

Kurentu se je zazdelo, da je videl nekoč tega starca in tudi njegovo starko — obadva kakor v daljnih, žalostnih sanjah. Od starosti in od vina so se jima opletale noge, starcu so se razgalile črne prsi, starki je zdrknila ruta na rame in sivi lasje so viseli na oči.

“Ročno, mati, nikar se ne kujaj!”

Starka je bila zardela in potna v lica, sople je težko in je plesala.

“Kje sem vaju videl?” je pomislil Kurent in se ni domislil.

Pijan kmet mu je vrgel na zapeček kup srebrnikov.

“Eno so mi oderuhi vzeli, drugo so mi vzeli davki, tretje pa vzemi ti!”

Kurent je godel, ali zdelo se mu je, da je že videl nekoč tistega pijanega kmeta. Tam je stala bela, vesela hiša z zelenimi okni, vrt pred njo, prostrano polje za njo — kje, kedaj? Kurent je godel in je gledal, izpraševal ni nič.

Sredi izbe je plesal upognjen starec, tako suh, siv, krivenčast in betežen, kakor da je bil ob belem dnevu iz groba vstal. Ko je bil stopil v izbo, je imel harmoniko pod pazduho, ali komaj je zaslišal Kurentovo pesem, je zalučil harmoniko v kot, da je zastokala in se razsula.

“Kdo bi godel, kadar gode Kurent? Godi nam, Kurent, do sodnjega dne, da ne ugasne veselje v srcu, da ne izpregledajo te pijane oči!”

Vrtil se je v kolobarju, krilil je z rokama, vzdigal je tenke stare noge do pasu, nazadnje pa je telebnil ter obležal.

“Tudi tebe sem že videl, bratec, in tudi tvojo harmoniko sem slišal!” je pomislil Kurent.

Zmirom več je bilo svatov, kolikor bolj se je nagibal dan. Dekleta so prišla s polja, prišli

so hlapci in prišle so dekcle. Kdor je zaslišal Kurentovo pesem, je zavrisnil in je bil pijan, še predno si je ustna omočil z vinom. Fantje so bili s petami ob tla, dekletom so lica gorela. Kurent je godel neutrudoma, po vsej dolini se je razlegala njegova pesem in zvezde na nebu so ji odpevale.

Pod njim se je v prahu in vinskem vzduhu prerivala in gnetla pijana fara. Eden se je zvrnil, namesto njega pa se je vzdramil drugi ter je zakolovratil s težkimi nogami. Gneča se je bila tako zagozdila, da Kurent ni več razločil posameznih parov; njih ples ni bil več ples, temveč bilo je omahovanje, vrtoglavo opotekanje in prešestno prerivanje. Smrad je puhtel od potnih teles, osteklele oči so komaj še gledale, težki jezik se je komaj še ganil v napol odprtih, hropečih ustih. Grla pa so kričala zmirom glasneje, skoraj so že prekričala Kurentovo pesem.

“Zagodi nam, godi nam, Kurent, od Boga nam poslan! Tvoj je ta dan, ta ura je tvoja! Dežnico smo lokali čez leto — vina na mizo, krčmar! Ovsenjak smo glodali, da se je krhal zob — svinjine prinesi, krčmar! Tovore smo vlačili, da se je hrbet krivil — zdaj bodi pa ti moj tovor, dekcle! Dolgo je leto, kratek je praznik — Kurent, zagodi!”

Iz gneče se je zasvetila rdeča ruta; Kurenta je spreletelo kakor spomin iz daljnih sanj. Rdeča ruta se je zazibala v urnem plesu, približala se je Kurentu in vesel obraz se je zasvetil pred njim. Na potno čelo so viseli črni kodri, črne oči so mežikale in pozdravljale, rdeče ustnice so vabile; vrat je bil razgaljen globoko do belih prs.

“Tudi tebe sem že videl, ti lepo, pijano dekcle — kedaj sem te pač videl?” je pomislil Kurent.

Stopila je do njega in se ga je oklenila z vročimi rokami.

“Kako sladka je tvoja pesem, o Kurent! Vesela je tvoja pesem, veselo ljubezen oznanja! Kam gre tvoja pot, Kurent? Kamorkoli gre, daj, da pojdem s teboj! Moj pijani mož leži na gnoju — da bi se ne vzbudil več! Spi in smrči vsako dolgo, pusto noč; sirota stojim ob oknu in prilivam nageljnomo s svojimi solzami. Grenko je življenje, grenko meni; pa si ti prišel in zdaj je moje srce vse polno veselja in ljubezni. Nikar ne hodi odtod, da ne umrjem od samega koprnenja; in če moraš na pot, ne goni me, kadar pojdem za teboj. Lepo ti bom stregla in ubogala te bom, kakor se spodobi!”

Kurent je nagnil glavo, godel je veselo pesem in ni ne pogledal, ne govoril.

Ona pa je prosila in vzdihovala.

“Vsaj lepo besedo mi daj, vsaj prijazen pogled! Veselje si nam prinesel, še meni ga dodeli na vekomaj! Boljše nobenega praznika, nego v letu en sam! O stokrat grenkejša grenkost, če

je srce sladkost občutilo! Kje me je rodila mati, nesrečnica! Ozri se po dolini, Kurent, ozri se na ljudi — smrt je blizu, jaz pa bi ne umrla rada! Bosa pojdem za teboj, pa če se nameriš v deveto deželo!"

Dolg fant, pijan in prešeren, jo je zgrabil tako krepko, da ji je razparal jopo do pasu. Treščila sta med svate in sta se viharno zasuknila, rdeča ruta je utonila v gneči; Kurent se je ozrl in je ni več videl.

Njegova pesem je šla, kakor gre veter po svobodni poljani: jagnedi trepečejo ob cesarski cesti, žito šumi in se priklanja do tal, tepke ob razoru sklepajo in razklepajo stokajoč svoje dolge temne veje in nazadnje, kakor vzdramljen in ranjen, zabučí v daljavi črni gozd . . .

Vsekrižem kakor snopje so padali pivci in plesavci. En sam je nazadnje še kolobaril med spečimi, smrčočimi svati, dokler ni telebnil nanje dolg in širok. Nihče več se ni ganil. Ležali so tam, vsi nečedni, razgaljeni in potni, usta odprta, lica nabrekla. Časih je kdo v vinskem spanju zakričal ali zastokal. Od stropa je visela svetilka; gorela je že rdeče in dimasto ter je ugašala.

Kurent je stopil z zapečka med svate.

Starka, ki ga je bila najprej pozdravila, je slonela pod pečjo; glava ji je klonila do kolen, v rokah pa je tiščala črni molek. Kurent je snel svetilko s stropa ter je posvetil starki v obraz.

"Videl sem te že nekoč!" je rekel. "Ali sem te videl v sanjah, ali pa v drugem življenju, ki več ne vem zanj. Kaj nisi bila ti moja botra, kaj me nisi na kolenih zibala, božala me, nebogljenca, s temi rokami? Bog s teboj in milost njegova! Dobrega ti ni bilo veliko na svetu; ne bo te podil nebeški vratar, kadar se vinska primaješ!"

Posvetil je v obraz sosedu in sosedi in tudi tistemu kmetu, ki je bil odrešil biriču in oderuhu zadnje svoje srebrnike, zato da jih je veselo zapil in zaplesal. Ležal je na trebuhu, vse štiri od sebe, tako da ga je Kurent šele obrnil kakor mrtvo klado.

"Kje sem te že videl in kedaj?" je rekel Kurent. "Ali nisi bil ti moj bogati boter, ki je stal na pragu svojega belega doma širok in debel ter cvenketal s srebrniki, kadar sem šel mimo, Kurent-siromak? Ali me nisi stresel za lase ter mi dal svetlo desetico, zato da nisem kričal? Bog s teboj in milost njegova! Če se bil boter moj, ali če nisi bil, če sem te videl kdaj, ali ne videl — nič ti nikar ne bodi žal, da si pod moje noge zalučil poslednje srebrnike! Le kdor je bridkost užil, se upijani od veselja; takih pijancev ne podé od nebeškega praga!"

Kurent se je razgledaval po smrčočih snopih in je prišel do starke in starca, ki sta se še na tleh držala za roko. Vzel je kamižolo, ki je

ležala na klopi in jo je podtaknil starki pod glavo. Posvetil jima je v obraz, dolgo je gledal na obadva in obšla ga je žalost.

"Kje sem vaju srečal in kedaj, sivolasa nebogljenca? Ne poznajo vaju moje oči, moje srce pa je zavzdihnilo. Kako je bilo mogoče, da sta doživela to sramotno uro, to razuzdano noč? Trudoma skrita, nikoli speča bridkost je rodila to noč in to uro. Bog vama dodeli sladko spanje, pa naj ga dodeli do poslednjega jutra; povodnji ne bo treba, da izpere greh te noči!"

Dalje je šel Kurent, dalje je svetil, oprezno je stopal med snopi. Pa je prišel do onih dveh; tik pred pragom sta ležala, kamor sta bila butila v prešernem plesu, in še zmirom sta bila objeta — njen pas je objemala njegova desnica, njena levica je ležala pod njegovim vratom.

Kurent se je sklonil globoko in jima je posvetil v obraz. Takrat so trenile njene črne trepalnice, tudi njena ustna so se genila in so tiho izpregovorila.

"Kamorkoli pojdeš, ne pozabi name, ne goni me . . . grenko je moje življenje, oj!"

Še nižje se je sklonil Kurent, iztegnil je roko in je pobožal tista rdeča, vroča lica. Takrat se je lok ponevedoma dotaknil strune in jeknilo je, kakor spomin iz daljne davnine.

Rdeča ustna so se v spanju nasmehnila.

"Kako sladka je tvoja pesem!"

Kurent se je vzdignil, posvetil je na obadva in hudo se mu je storilo.

"Za eno močno koprnjenje ti bodo vsi grehi odpuščeni! Zakaj ni je bridkosti hujše, nego je tista, ki rodi koprnjenje. Zdi se mi, da sem te videl; v svojih najlepših sanjah videl — kedaj, da je bilo, Bog sam razsodi! Če videl, ali ne videl — tvojo besedo sem slišal in v tvoje srce sem pogledal, v to srce žalostno. Tisočkrat bodi pozdravljena; če je božja sodba, se srečava še kdaj!"

Postavil je svetilko na zapeček in jo je upihnil; nato je šel. Opresno je stopal med hropečimi, smrčočimi snopi, ki so ležali vsekrižem po široki veži, kakor jih je bilo telebnilo. Ležali so tudi pred hišo, na prostranem dvorišču, in celo na cesti; Kurentu se je zdelo, da vidi črne sence tudi na polju in na loki. Zamolklo je hropela in smrčala v pijanih sanjah vsa dolina; zvezde so gledale nanjo, mežikale so in so se čudile.

Počasi je stopal Kurent po beli cesarski cesti. Že je hladilo zgodnje jutro, zvezde so mežikale zmirom hitreje in so tiho ugašale, nad hribom se je belilo. Kurent je pospešil korak, da bi stopil v gozd pred svetlim jutrom. Begotne sence so iskale mraka, tiho so izpod neba tonile za hrib — copernice so se vračale s Kleka. Za njimi je zapihal veter, čist in bister; zašumelo je v drevju in rosa je padala.

(Dalje prihodnjič.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

AGITACIJA IN ZBOR J. S. Z.

WARREN, O. — Vsaka štiri leta imamo v Zedinjenih državah burno politično vrvenje. V raznih državah bodo volili governorja, poslance v legislaturo, kongresnike in senatorje. In izvolili bomo tudi novega predsednika.

Razne stranke se tepejo med seboj in politiki intrigirajo. Časopisje je polno osebno gonje in očitki dežujejo na vse strani. To je v volilnih kampanjah naveda. Ljudje se pričakajo in kregajo v sporih radi kandidatov, ki jih zagovarjajo ali napadajo. Eni hočejo republikance, drugi demokrate. Republikanci zmerjajo demokrate in demokratje pljujejo na republikance. Večina državljanov ni še zapopadla, da so oboji enaki. Republikanska in demokratska stranka nastopati skupaj, kadar nima nobena večine kot posamezna stranka. To je bilo že neštetokrat dokazano, posebno v slučajih, kadar se jima je šlo za zmago nad socialisti.

Stranka ameriškega ljudstva je SOCIALISTIČNA STRANKA. Ako se je večina ljudstva še ni oklenilo, ne pomeni to nič drugega kakor golo dejstvo, da še ne zna varovati svojih interesov in da po nevedoma služi svojim sovražnikom.

Ta teden zboruje v Clevelandu peta redna konvencija Jugoslovanske socialistične zveze. Delegatje, prišli ste skupaj iz raznih krajev, kjer živi naše zavedno delavstvo, ki se ni strašilo dela in žrtev ter je zgradilo socialistične postojanke. Vi ste predstraža upornikov proti krivici. Vi veste, da kapitalizem ni večna ustanova. Vi veste, da ga bo nasledil boljši, pravičnejši družabni red. Vi natančno veste, da so družabni preobrati stvar dela. Zavedate se, da socializma ne bo brez socialistov. Jasno vam je, da od kapitalističnih strank delavstvo ne more pričakovati ničesar, kar bi mu bilo v korist. Zato ste se organizirali v svoji, v socialistični stranki.

Naša Zveza, sad našega dela, je nam v ponos. Ni pa še to kar mi hočemo da postane. Svojih postojank nima še v vseh naselbinah. Malo je še delavcev, ki poznajo važnost svoje organizacije. Vse te moremo pridobiti pod zastavo mednarodnega socializma. Vsaka jugoslovanska kolonija v Ameriki mora imeti socialistični klub in vsaki mora biti vodilna sila v naselbini!

Po zboru se lotimo agitacije še z večjo energijo. Razširimo naš list "Proletarec"! Pojačajmo naše klube. Sodelujmo v volilni kampanji z ameriški sodrugi za socialistične kandidate.

Socialistična stranka v Ohiju je postala zopet do volj močna postaviti svoje kandidate. Persekucije med vojno in pozneje notranji boji so oslabili njeno organizacijo v Ohio, toda vztrajnosti lojalnih sodrugov se je posrečilo premagati krizo in sedaj je stranka zopet v akciji kakor nekdanj. Ni se še opomogla v vseh mestih, ampak energičnemu agitatoričnemu delu se bo posrečilo zgraditi povsod aktivno postojanke.

Socialistična stranka zahteva, da bo ljudstvo gospodar svoje usode. V knjigi "Roparska trojica" je zapisano: "Socialisti nočemo nič drugega kakor ves svet. Oprostite nam, ako smo preskromni!"

Da, socialisti hočemo ves svet za ljudstva vseh dežel! Da ga bomo dobili, je treba, da postanemo sila, ki ga bo v stanju vzeti in sposobna vladati.

Jugoslovansko delavstvo v državi Ohio bo torej letos imelo priliko glasovati za kandidate, ki kandidirajo na socialistični platformi in bodo v slučaju izvolitve v resnici delali za ljudstvo. Za governorja kandidira Joseph W. Sharts; za podgovernerja Edgar A. Williams; za državnega tajnika John P. Baker; za državnega avditorja Jerry Mincher; za blagajnika Sidney Yellen; za generalnega pravdnika Frank W. Krehbiel. Preskrbite si kampanjske letake in jih razdajte volilcem v vašem okolišu. Če mogoče, aranžirajte kampanjski shod, na katerem naj nastopijo slovenski, in če mogoče tudi govorniki drugih narodnosti. Vsakdo naj agitira po svojih močeh, kajti le kot aktiven sodrug je vreden član svoje stranke.

V 870. številu Proletarca sem pisal o pogovoru, ki smo ga imeli v Barbertonu glede možnosti za organiziranje konference soc. klubov JSZ. v Ohio. Sugeriral sem klubom, naj bi o stvari razpravljali na svojih sejah in rezultat sporočili v našem glasilu. Razni klubi so bili o tej zadevi tudi v korespondenčni zvezi. Za takojšnjo organiziranje konference so se izrekli klubi v Warrenu, Girardu in Barbertonu. Kluba v Clevelandu in Glencoe pa sta izjavila, da naj se radi obilice drugega agitatoričnega dela z organiziranjem konference počaka.

Vsi ti klubi bodo zastopani na petem zboru JSZ. s svojimi delegati. Priporočam, da se sestanejo skupaj in se pogovore, ako je akcija v obstoječih razmerah izvedljiva ali ne.

Po mojem mnenju je v interesu našega gibanja, da klubi enega gotovega okraja sodelujejo med seboj. Konference klubov JSZ. v Pennsylvaniji so dokazale, da se je z njimi naše gibanje poživelo in ojačalo. Čim jačja je organizacija in čim večje so organizirane aktivnosti, toliko večji so uspehi. *Jacob Kotar.*

Članstvu kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — Ta mesec odpade diskuzijska seja, ki bi se imela vršiti v petek 11. julija radi našega zbora, ki prične isti dan v Clevelandu.

Redna seja se bo vršila v petek dne 18. julija v navadnih prostorih. Udeležite se je polnoštevilno. — *Tajnik.*

Iz Slovenije.

CELJE, SLOVENIJA. — Iz "Proletarca" razvidim, da naši izseljenci v daljni Ameriki niso pozabili na socialistično gibanje in prosvetno delo. Vesele nas poročila o Jugoslovanski socialistični zvezi in o delovanju njenih podružnic po raznih krajih prostrane republike v Severni Ameriki.

Našim sodrugom gre vsekakor priznanje, ker so si zgradili tako vplivno organizacijo in ker imajo za glasilo tako izborn list kakor je "Proletarec". Kol sklepam iz poročil, je socialistični pokret v Ameriki mnogo bolj složen kakor pa n. pr. v Sloveniji, kjer imamo dve socialistični struji.

Socialistična stranka v Sloveniji je po prevratu mnogo obetala. Žal, da so jo notranji spori razdrapali,

da je skoro popolnoma oslabela. Na konferencah, ki so se vršile prošlo leto, se je prišlo bližje enotnosti in razpoloženje za popolno zedinjenje obeh socialističnih struj postaja jačje.

Ni ga hujšega sovraštva kakor je sovraštvo med brati enih nazorov, kadar se spro in ločijo narazen. Ni je lepše stvari, kot je solidarnost.

O trboveljski tragediji ste gotovo čitali. V naših krajih je napravila med delavstvom veliko razburjenje in istotako med narodnjaki, ki prisegajo na fašistično zastavo. Orjuna (kakor se imenuje "Organizacija jugoslovanskih nacionalistov", je imela dne 1. junija v Trbovljah slavnost razvitja svojega prapora in ob tej priliki je prišlo do izgredov, ki so zahtevali več človeških življenj na obeh straneh. Orjuna ni politična stranka v pravem pomenu besede. Pravi, da se bori za edinstvo Slovencev, Hrvatov in Srbov in njen boj je naperjen proti namišljenim notranjim sovražnikom Jugoslavije, predvsem proti zavednemu delavstvu. V politiki je na strani demokratov (Pasičeve stranke, s katero so tudi slovenski liberalci, kakor ste jih nekdanj poznali).

Socialisti se ne navdušujemo za take poboje in se jih izogibamo, ako le mogoče. Mi vemo, da delavstvu ne bodo prinesli niti najmanjšega uspeha, pač pa progone in škodo. Jugoslavija ni "na pragu revolucije", kajti država kljub svoji mizeriji in nesposobnosti vlade ni v stadiju anarhizma in kaosa. S spopadi tu in tam se je torej ne bo oslabilo, pač pa bi se z njimi oslabilo delavsko gibanje.

S. H. S., kakor se naša država uradno imenuje, je na papirju ustavna monarhija in parlament je njeno najvišje zakonodajno telo. Vlada mu je odgovorna in če izgubi zaupanje, mora odstopiti. Ampak stranke, ki so zastopane v skupščini, so razun vladne demokratske stranke in radikalov neenotne in edine so samo v opoziciji proti vladi. Radičevci so šli v zbornico, prisegli zvestobo vladarju in ustavi in se potem pridružili opoziciji. Naš stari Pašič pada in drugi dan sestavi "novo" vlado. Možno je, da bomo kmalu imeli nove volitve v skupščino v katerih bo glavno vprašanje centralizem ali federacije, oziroma avtonomije Slovenije in Hrvatske. Delavstvo ima dve stranki: Socialistično in neodvisno delavsko, ki je nastala po razpadu komunistične stranke. Socialisti imajo v sedanjih skupščini samo dva poslanca, komunisti nobenega.

Socialistično delavstvo beleži zelo lep napredek v konsolidiranju strokovnih organizacij, Slovenija pridružuje na združnem polju in nekatere zadrage se krasno razvijajo. Spori, ki prepregajo vse naše javno življenje, so v precejšnji meri zašli tudi v zadrage, upamo pa, da jih ne bodo spravili v opasnost.

Treznost se polagoma vrača in klici za enotno delo postajajo vedno glasnejši. — K. P.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

Dnevni red V. zbora J. S. Z.

Provizorični dnevni red, kakor ga je sprejela sekretiva J. S. Z., je sledeči:

A.

1. Otvoritev zbora po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev verifikacijskega odbora (za pregledanje poblastil) — pet članov in gl. tajnik.

B.

Konstituiranje zbora.

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati in poročila.

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z., o izobraževalni akciji JSZ., velilni kampanji in o aktivnostih Zveze od zadnjega zbora. — Poročevalec Chas. Pogorelec.
2. Poročilo sekcijjskih odborev; a) za slovenske sekcije poroča Frank Alesh; b) za srbsko in o propagandi med hrvatskim in srbskim delavstvom poroča Miloje V. Lučić.
3. Zvezno glasilo, kampanjska in druga literatura; poročata F. Zaitz za uredništvo in Anton Slabe za upravištvo Proletarca.
4. Delo Prosvetnega odseka J. S. Z., poroča John Olip.
5. Gibanje za ustanovitev federativne stranke ameriškega delavstva, poroča Frank Zaitz.
6. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poroča John Terčelj.
7. Ekonomsko delovanje delavskih strokovnih in političnih organizacij, poroča Anton Garden.
8. Problem naseljevanja in izseljevanja ter gonja proti tujerodcem v Zed. državah, poroča Anton Slabe.
9. Poročilo o načrtu za gradnjo lastnega doma za J. S. Z. in Proletarca.
10. Načelna izjava in pravila, poroča odbor treh: Blaž Novak, Pogorelec in Zaitz.
11. Razno (volilna kampanja in drugo).
12. Razpust zbora.

IMENIK DELEGATOV.

Dosedaj so prijavili delegate za V. redni zbor J. S. Z. sledeči klubi:

Št. kluba.	Kraj.	Ime delegata.
1.	Chicago, Ill.	Joško Oven;
2.	Glencoe, O.	Nace Zlemberger;
10.	Forest City, Pa.	Joseph Paušek;
20.	Chicago, Ill.	Petar Kokotovich;
22.	Chisholm, Minn.	Charles Pogorelec, zastopnik;
27.	Cleveland, O.	Joseph Jauch;
41.	Clinton, Ind.	Christina Omahne;
45.	Waukegan, Ill.	Frank Zaitz, zastopnik;
47.	Springfield, Ill.	Frank Krmelj;
69.	Herminie, Pa.	Anton Zornik.
114.	Detroit, Mich.	Rudolf Potočnik;
118.	Canonsburg, Pa.	John Jereb;
157.	Gross, Kans.	Ant. Slabe, zastopnik;
182.	Meadow Lands, Pa.	John Jereb, zastopnik;
184.	Lawrence, Pa.	Louis Britz;
213.	Carlinville, Ill.	Joseph Korsich;
222.	Girard, O.	Anton Rusa, Youngstown, O.;
224.	Chicago, Ill.	Charles Pogorelec, zastopnik;
225.	Avella, Pa.	Louis Zgonik;
230.	Library, Pa.	Anton Kralj;
232.	Barberton, O.	Anton Kukovatz.
234.	Harwick, Pa.	Hajndrich Vulch;
235.	Sheboygan, Wis.	Joseph Kraintz;
238.	Universal, Ind.	Christina Omahne, zastopnica;
241.	Verona, Pa.	Rock Lesar;
242.	Cliff Mine, Pa.	Frank Bogatay;
243.	Warren, O.	Jacob Kotar;
- Za konferenco klubov zap. Pennsylvanije, John Terčelj in Lov. Kaučić;

BRATSKI DELEGATJE POSLANI OD DRUŠTEV IZOBRAŽEVALNE AKCIJE J. S. Z.

- Štev. društva
1. SNPJ., Chicago, Ill.—Frank Alesh;
  344. SNPJ., Sheboygan, Wis.—Joseph Kraintz;

EKSEKUTIVA J. S. Z.

Chas. Pogorelec, tajnik J. S. Z.

Clani eksekutive: Frank Alesh, Sava Bojanovich, V. Cainkar, M. Lucich, Blaž Novak, F. S. Tauchar, Frank Zaitz.

Nadzorni odbor J. S. Z.: Philip Godina, Milan Slavich, Frank Udovich.

Urednik Proletarca, Frank Zaitz; upravnik Proletarca, Anton Slabe.

Tajniki klubov naj sporoče imena delegatov in njihovih namestnikov tajništvu J. S. Z. kakor hitro bodo izvoljeni. Društva Izobraževalne akcije J. S. Z., ki bodo zastopana na V. rednem zboru s svojimi bratskimi delegati, naj sporoče njihova imena, da jih uvrstimo v imenik. — Klubi, ki radi enega ali drugega vzroka ne morejo poslati svojega delegata, naj izvolijo zastopnika izmed delegatov drugih klubov ali članov eksekutive J. S. Z. ter mu pošljejo navodila. Delegatje, oziroma zastopniki, ki reprezentirajo več klubov, imajo samo en glas. Vožnje stroške delegatov od klubov plača J. S. Z. Dnevnicke plačajo klubi. — Stroške bratskih delegatov plačajo društva, katera jih pošljejo.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

Telebanova pisma.

MONSHINE CITY, KOKAKOLA. — Ker ste me vprašali za mnenje o vašem listu in za nasvete, vam povem, da jaz sploh nimam nikakih mnenj, ampak samo prepričanja, ki se menjajo kakor vreme. Jaz nisem kot vi, da bi se držal enega pa se kregal z ljudmi, ki imajo drugačna. Špetiri kvarijo vaš list in če bi bil jaz na vašem mestu, bi se držal krščanskega reka: "Kdor te udari po enem licu, mu nastavi še drugega!" Tako bi vas bolela oba, pa bi mislili, da vas nikjer ne boli. (Imenitno razlagaš. — Pomožni urednik.)

Tudi jaz sem nekoč poskusil biti socialist, pa mi ni nič neslo. Sedaj sem kar kdo hoče in imam že precej tisočakov in pri ljudem sem priljubljen. Guli jih in varaj, pri tem jim laži in se jim laskaj, pa te bodo radi imeli. Tako delam jaz in mi je dobro. (Takih nasvetov ne vpoštevamo. — P. u.)

Vaš list "Luč" je dober za ljudi, ki lahko prenašajo žarko svetlobo. Za druge ni in ti so v večini. Če se jim hočete približati, denite na vašo "Luč" malo sence, tako da bo otemnela, pa bo postala privlačna.

Priobčujate več novic in genljive ljubimske povesti. Boljše je priobčevati otrobe, samo da bodo ljudem ugajali, kakor pa stvari, ki jih ne marajo brati. "Cesarski vitez" je po mojem mnenju zelo privlačen roman. Junak romana je imeniten! "Erazmov prstan" bi vam tudi pridobil nekaj naročnikov, kajti prstani imajo čudežno moč! "Cvetina Borogradska" bi vam pridobila prijateljev, ki so prišli iz okolice Polževega mesta. "Grofica beračiča" vam bi pridobila več naročnikov kakor vsi vaši agitatorji skupaj. Vidite, dobro literaturo morate poznati!

Tudi novic se mnogo dogaja. Opisi zanimivih umorov so skoro ravno tako privlačni kakor lepe povesti. Novice o Čarugi, ki celo rokovnjače prekaša, bi ljudem gotovo ugajale. Navdušujete se za osebno svobodo, to je za vino in pivo, pa vas bodo razumeli veliko bolj kakor če jim pripovedujete o socializmu, klubih itd.

Nič se ne bojte za vaš radikalizem. Vi morate bolj kričati in bolj zmerjati take ljudi, ki jih čitatelji prav nič ne poznajo, pa bodo prepričani, da ste od sile radikalni. Pustite pa pri miru vse tiste, ki so kokakolski publiki poznani, če se nočete nikomur zameriti.

Tak list kot je vaša "Luč" ne bo nikoli imel sreče. Priporočam upravi, da odslovi sedanjega urednika in dobi takega, ki misli da je prepričanje kakor klobuk, — ducat klobukov, ducat prepričanj! Ne govorite toliko o vzgoji, kajti ljudje so uverjeni, da vedo veliko več kakor vi in veliko jih je prepričanih, da so več pozabili kakor vi veste. Danes je na svetu taka moda, da poštenjaki niso na glasu kot pametni ljudje. Pogledajte bogataša! Ogulil in obral je ljudi, pa so veseli, če smejo pred njegovo obličje in mu ponižno seči v roko ali se mu vsaj prikloniti! On je gospod, pаметen in imeniten, in vsi, ki obožujejo njegov kupček zlata, so njegovi pristaši. Kje pa so vaši? Niti toliko jih nimate, da vam bi zložili za lečo na starost!

Kozma Teleban.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

"THE NEW LEADER"

Najboljši angleški socialistični tednik v Ameriki je "The New Leader", ki izhaja v New Yorku. Vsebina je izbrana in za sotrudnike ima sposobne pisatelje in časnikarje. Prinaša pregled socialističnega gibanja doma in po svetu. Razprave in članke ter vse kar prinaša, je vredno, da se čita. Naročnina na "New Leader" je \$2 na leto. Naslov: "The New Leader", 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnino sprejema tudi tajništvo JSZ. Sodrugi in somišljeniki, širite naše liste!

OB PRILIKI V. ZBORA J. S. Z.

sklicuje klub št. 27
V CLEVELANDU

VELIKI SHOD

ki so bo vršil

v Slovenskem narodnem domu

v petek zvečer dne 11. julija.

Govorili bodo:

JOSEPH W. SHARTS, socialistični kandidat za governerja
FRANK ZAITZ, urednik "Proletarca";
CHAS. POGORELEC, gl. tajnik J. S. Z.

Razun teh bodo nastopili tudi drugi govorniki.

V petek 11. julija vsi v Slovenski Narodni Dom.

Kakšni bi člani ne smeli biti.

Za nekatere člane pomenijo pravila čisto nekaj drugega kakor za druge. Nekaterih se sploh ne tičejo in se smatrajo nad pravili in nad zakoni.

Člani, kakršnih ne bi bilo treba, si pravila takole tolmačijo:

Pristopne priprave.

Pripoveduj naokrog, da bi rad pristopil v društvo ali klub, pa te nihče ne povabi. Ko pristopiš, se delaj, kot da si že od nekdaj član in da si storil za organizacijo več kot vsi drugi skupaj. Preiskuj prepričanja in privatne zadeve drugih ljudi skozi povečalno steklo, na svoje napake pa ne smeš misliti, niti ne dovoli drugim, da bi ti jih predbacivali. Ko te društvo ali klub sprejme v svoj krog, se delaj, kot da si jim izkazal velikansko uslugo.

Pravila.

1. Ne udeležuj se sej, ako se ti zdi, da ne boš mogel napraviti nobene škode. Kadar se seje udeležiš, pridi pozno; ne oziraj se na red in ne vprašuj predsednika za besedo, ampak si jo vzemi sam. Moti druge z medklici. Med sejo se na glas pogovarjaj, zato da boš motil druge.

2. Ako nisi izvoljen v noben odbor, jezi se! Ako si, ne udeležuj se sej! Potem vprašaj druge, kaj so sklepali in jih pouči, da so njihovi zaključki napačni.

3. Na sprejmi nikakršnega odbora in nominacije vztrajno odklanjaj. Ko jih sprejmejo drugi, govori okoli, da so se polastili organizacije za svoje interese. Očitaj jim nepoštena dejanja in blati njihovo požrtvovalnost.

4. Zavlačuj plačevanje članarine kolikor najdalj moreš. Če te tajnik opominja, mu odgovori, da se sam zavedaš svoje dolžnosti. Ako te suspendira, ga napadaj kjerkoli moreš in povdarjaj, da si poštenjak, ki točno plačuje svoje račune.

5. Ne prigovarjaj nikomur, naj pristopi v društvo ali klub, v katerega ti spadaš, ampak jim rajše svetuj, naj pristopijo v nasprotno organizacije.

6. Kadar organizacija priredi zabavo, pripoveduj, da izrablja svoje člane; če jo ne priredi, pripoveduj, da je brez življenja in da zanemarja svoje naloge.

7. Ne čitaj pravil. Ako se ti vsled nepoznanja pravil dogodi nepravilica, zvali vso krivdo na odbor.

8. Ako te predsednik vsled tvoje nagajivosti da ukor, se zgražaj in mu zabrusi, da drugi počno kar hočejo, tebi pa se odvzemajo vse pravice.

10. Pazi, da boš dobro izrabil organizacijo h kateri pripadaš. Potem ji očitaj, da nimaš od nje nikake koristi. Daj ji samo toliko, kolikor ji absolutno moraš, da ne izgubiš članske pravice. Ne sodeluj pri nobeni akciji in se norčuj iz drugih, ker delajo za društvo ali klub.

11. Predlagaj ali podpiraj na seji take predloge, katere boš po seji pobijal in dokazoval, kako so nesmiselni.

12. Glavne odbornike obdolži korupcije in stori kolikor moreš, da jih v naselbini dobro oblatiš.

13. Ko se ti bo zdelo, da si dobil vse kar si v danih okolščinah od organizacije mogel dobiti, odstopi in pripoveduj, da ni slabše organizacije pod solncem, zato si jo pustil in slovesno zatrjuj, da ne bo dolgo, ko jo bodo pustili tudi vsi drugi.

(Po "Zajedničaru".)

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Frances A. Tauchar, na agitaciji v Ill.	30
Andrej Bogataj, Cleveland, O.	8
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.	5
Jernej Kokelj, Irwin, Pa.	5
Joe Korsič, Carlville, Ill.	3
Anton Začar, Sheboygan, Wis.	2
Louis Bri z, Lawrence, Pa.	2
Charles Pogorelec, Chicago, Ill.	2
John Krebelj, Cleveland, O.	2
John Piri h, Slovan, Pa.	1
Frank Klun, Chisholm, Mian.	1
Jos. Pavšek, Forest City, Pa.	1
Tony Zupančič, Star City, W. Va.	1

Listu v podporo.

XIII. Izkaz.

CHICAGO, ILL. — Slov. soc. klub št. 1	\$148.50
CLINTON, IND. — Slov. soc. klub št. 41	5.00
WARREN, O. — Slov. soc. klub št. 243, \$2.00;	
Jacob Kotar \$1.00	3.00
LITTLE FALLS, N. Y. — Martin Penich	.25
Skupaj	\$156.75
Prejšnji izkaz	302.67
Skupaj	\$459.42

V zalogi Proletarca je izšla nova ilustrirana brošura

"ROPARSKA TROJICA"

Spisal August Claessens. Poslovenil Ivan Molek. Ilustracije narisal Stanko Žele.

Cena posameznemu izvodu 50c. Pri večjih naročilih primeren popust. — Poleg te brošure vam priporočamo, da naročite še sledeče: "Ali je religija prenehala funkcionirati", 20c., "Katoliška cerkev in socializem", 25c., "V novo deželo", 25c. Ako naročite vse te štiri brošure skupaj, vam jih pošljemo vse za \$1.00. Naročite jih in ne bo vam žal!

Naročila naslovite na:

"PROLETAREC"

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

927 naročnikov do 1. julija.

Agitatorji za razširjenje "Proletarca" so poslali v prvi polovici tega leta 927 naročnin ali 73 manj kakor tisoč. Število od agitatorjev poslanih naročnin v prošlem letu je bilo nekoliko višje, ker smo imeli tekmo, ki je mnogo pripomogla k razširjenju glasila J. S. Z. tekom leta 1923.

Sodrugri in somišljeniki, zavzemite se pridobiti "Proletarcu" v tej polovici leta še več naročnikov. Jamranje in pritoževanje ne more razširiti nobenega delavstva in nobenega drugega lista. Četudi je agitacija težka, se jo moramo posluževati, ker ni druge poti. "Proletarec" ima lepo število dobrih agitatorjev, toda jih še ni dovolj. Veliko število naselbin takorekoč spi in ne čuje bitke, ki jo vodijo zavedni delavci v drugih krajih. Povsod moramo zanesti trombni glas socializma in zato mora "Proletarec" v vse naselbine, v vsako hišo, kjer žive Slovenci in drugi Jugoslovani.

Noben delavski list, ako nima ogromne cirkulacije ali mnogo oglasov, se ne izplačuje z dohodki naročnine. "Proletarec" pokriva svoj deficit ves čas od kar izhaja s prebitkom, ki ga napravimo s prodajo knjig, koledarjev in s prispevki listu v podporo. Tudi letos bomo morali plačati dolg, ki bo znašal par tisoč dolarjev. To svoto bo treba zbrati potom kolekt. Ako ste prejeli nabiralne pole, pojdite okoli rojakov delavcev in jih vprašajte za prispevek; še važnejše pa je, da jih pridobite, da se naroče na "Proletarca".

Zbirajmo fond za razširjenje "Proletarca" in za pokritje njegovega primankljaja. Pridobivajmo nove

naročnike in Jugoslovanski socialistični zvezi nove člane! Naprej v boju za socializem!

***

Zedinjene države so neodvisne. Ljudstvo pa je odvisno od tovarnarjev, rudniških, oljnih, mesarskih in drugih podobnih kraljev, ki ga odirajo v prid svojih blagajen. Neodvisnost ljudstva pride, kadar se pridruži socialističnemu delu in uvede socializem.

NAPRODAJ

dva stavbišča (loti) v Berwynu, blizu Metropolitan nadulične železnice. Prodam obe skupaj ali pa vsako posebej. Kraj je lep in grade se samo z opeke zidane poslopja. Cena tem stavbiščam je \$450 ena. Malo vsoto je treba plačati takoj, ostalo na obroke. Za nadaljna pojasnila pišite ali se oglasite: P. Urbanc, 2911 No. Talman Ave., Chicago, Illinois.

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZOMSKI ODDELEK Vam vedno najboljšo postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobrodskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zaprisežene izjave in druge potrebne listine.

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, teste in vna v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno 1.25		IGRE		MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA. (Fran Drtina), vezana 2.00	
VZORI IN BOJI, črtice, vezana... 1.50		ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana 50		MLEKARSTVO, s črticami e živinoreji s slikami 75	
KARAVNA KNJENICA, zbirka povesti in črtic, broširana... 65		BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana 75		NALEZLJIVE BOLEZNI 35	
ČADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana 75		ČARLJEVA ZENITEV-TRIJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana 25		NARODNOGOSPODARSKI ESBJI 25	
KAJEDALOL (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno 1.75		DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih 30		NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana 45	
KA SRECO, povest, broširana... 45		GAUDEAMUS, komedija v 4 dej. 60		NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ 75	
KAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI Levstik), vezana 1.00		GOSPA Z MOEJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana 60		O KONSUMNIH DRUŠTVIH... 10	
KLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senca), zgodovinska povest iz XVI stoletja, vezana 1.20		KASPIJA, drama v 3 dejanjih ... 75		O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana... 40	
KMOTE IN KONEC GOSPODINE PAVLE, (I. Zorec), broširana 40		JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana 75		OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA 50	
EVONALJEVA HČI, povest, broširana 65		MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana 75		POGLAD V NOVI SVET... 10	
ZENINI NASE KOPERNELE, (Rado Murzik), broširana . . 30		NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana 35		POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana 1.00	
SLOVENSKE PIŠATELJI:		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana 35		POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami 35	
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana 1.35		OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana 75		PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana 1.15	
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana 2.00		ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana 85		RASTLINSTVO NASIH ALP, (F. Seidl) 95	
JOS JUBČIČ, zbrani spisi, I. sv., vezan 1.75		ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih 50		RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) 35	
II. sv. vezan 1.50		SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana 75		REFORMACIJA IN SOG. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana 45	
III. sv. vezan 1.50		UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraighar), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana . . 1.00		SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno 2.00	
IV. sv. vezan 1.25		ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE		SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Osvald), broširana 50	
V. sv. vezan 1.00		ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata 20		SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba 40	
VI. sv. vezan 1.00		ANGLEŠKO-SLOVENSKE BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)... 5.00		SERBSKA POŠTINICA, (J. T.)... 50	
PESMI IN POEZIJE		DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Stebi) 10		SPRBTNA KUCHARICA, broširana, \$1.00, vezana 1.25	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana 1.00		GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana 1.25		SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana 50	
MLADA POTA, (Oton Zupanič), pesmi, trda vezba 75		JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled 1.00		USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike 10	
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana 90		KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM 25		V NOVO DEŽELO, (E. K.) broširana 25	
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba 50		KDO UNIČUJE PROIZVAJALNJE V MALEM 20		ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM 10	
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana 90		KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) 20		ZAKON BIOGENEZIJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.) 1.50	
POHORSKE POTI, (Janke Glaser), broširana 35		KRATKA SERBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menec) 25		ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec) 50	
SLUTNJE, (Ivan Albreht), broširana 45		KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SERBOV, (Matija Pire) 40		ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNSKIH KRAJEV, (J. Beslaj) 30	
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana 1.20				ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) 25	
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana 1.10					
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana 65					
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana 50					
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana 25					
SLEPKE PESMI, (Peter Besnuš), trda vezba 50					
TREBUJJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana 75					
TRISTIA HČ SIBERIA, (Voje slav Mole), vezana 1.25					
V KARBJE VIDOVE, (Oton Zupanič), pesnitve, broširana... 40					

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR.

letnik 1916, vezan 40
letnik 1917, vezan 50
letnik 1919, vezan 50
letnik 1920, vezan 65
letnik 1921, broširan 50
letnik 1922, vezan 75
letnik 1922, broširan 50
letnik 1923, vezan 75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c. ....
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) .. 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega jurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS", (David Karsner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana ..... .60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana ..... .60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana ..... .60

IOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Študija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . . 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zed. državah, 441 strani, trda vezba . . . 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz čičaških klavnic 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana ..... .60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz madnjega štrajka (1913) coloradskih premegarjev, trda vezba . . . 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana ..... .60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana ..... .60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana ..... .60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.20

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.20

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana ..... .60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana ..... .60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana .60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 1.0

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.20

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana ..... .60

THOUGHTS OF A POOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštno znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

Zavarovanje dragocenih stvari.

Izvirniki Izjave Neodvisnosti in Ustave se nahajajo sedaj na razstavi v kongresni knjižnici v Washingtonu, D. C. Nalašč za to izdelani oltar je iz marmorja in listine se nahajajo v omaričah, ki so pokrite z neke posebne vrste filmov iz gelatine, ki branijo svetlobnim žarkom dotik s temi zgodovinskimi dokumenti in da se isti na ta način ohranijo nepokvarjeni. Najdragocenejša stvar na svetu je naše življenje. Vsi naši upi se vpleteni okoli tega. In če ga hoče te varovati, potem morate ohraniti svoj želodec in čreva čista, ker mnoge bolezni je slediti do želodca, in lahko se jih je obvarovati ako je želodec v dobrem redu. Trinerjevo zdravilno grenko vino drži prebavni sistem v najboljšem stanju. Slab tek, slaba prebava omotica, duševna pobitost in slični znaki želodčnih neredov bodo zginili, če jemljete Trinerjevo zdravilno grenko vino. Za zvijenja, oteklino in zmučene mišice in noge je Trinerjev Liniment izvrstno zdravilo. Daje hitro odpomoč. Če ne morete dobiti Trinerjevih zdravil pri domačem lekarnarju ali trgovcu z zdravili, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vseako tretjo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.